

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 300 คน ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถสรุปรายละเอียดดังนี้

- 6.1 สรุปผลโครงการวิจัย
- 6.2 เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย
- 6.3 ผลที่ได้รับจากโครงการวิจัย
- 6.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- 6.5 ข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลโครงการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 300 คน รายละเอียดแสดงดังนี้

6.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 300 คน เป็นชาย 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 และเป็นเพศหญิงจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 และมีอายุ 60-70 ปี มากที่สุดจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ รายได้ส่วนใหญ่ได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้สูงอายุไม่มีรายได้เป็นของตนเองที่แน่นอน แล้วยังพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 64 มีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ

6.1.2 ความรู้ความเข้าใจ และความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจต่อ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” พบว่าผู้สูงอายุจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 ที่ทราบว่ามีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยทราบจากโทรทัศน์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 รองลงมาทราบจากเพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุถึง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 ที่ไม่เคยทราบว่ามีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้น

โรงเรียนผู้สูงอายุ และเมื่อมีการสอบถามถึงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุ จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 อยากให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ ตำบลบ้านไทย โดยมีผู้สูงอายุจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 ที่อยากให้มีการจัดตั้ง ณ บ้านโพหนอง แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุถึง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 ที่ไม่แน่ใจในสถานที่การจัดตั้ง ซึ่งเมื่อมีการสอบถามเกี่ยวกับสถานที่ที่อยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น โดยส่วนใหญ่อยากให้มีการจัดตั้งที่สถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย ในส่วนของความถี่ในการมาโรงเรียนผู้สูงอายุ อยากรับมาเดือนละ 1 ครั้ง และอยากให้มีการจัดในวันอาทิตย์

6.1.3 แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการสอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเมืองใน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ พบว่าผู้สูงอายุอยากให้ดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ และ ใช้ผู้รู้ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ด้านสถานที่ สภาพแวดล้อมและการบริการ พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานที่ที่ระยะทางในการเดินทางมาโรงเรียนไม่ไกลจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และมีสถานที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ

ด้านกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสอบถามผู้สูงอายุทั้งแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียน ดังนี้

กิจกรรมด้านดนตรี	คือ	การละเล่นดนตรีพื้นบ้าน เช่น หมอลำ โปงลาง รำกลองตุ้ม ฟ้อนรำโบราณ
กิจกรรมด้าน ส่งเสริมอาชีพ	คือ	สอนอาชีพ เช่น ทอผ้า จักรสาน หมอนขิด แทงหยวก งานใบตอง
กิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม	คือ	อยากให้มีการสืบสานวัฒนธรรมให้ลูกหลาน
กิจกรรมสำคัญทางศาสนา	คือ	กิจกรรมสำคัญทางศาสนา เช่น เข้าวัด ฟังธรรม ฟังเทศน์ ฟีกสมาธิ และมีการทำบุญตักบาตร
กิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรม	คือ	จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น วันสำคัญตามประเพณี

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรเครือข่าย พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วยในโรงเรียนผู้สูงอายุ และต้องการให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

6.2 เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย

6.2.1 การศึกษาเชิงปริมาณ

คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี จำนวน 300 คน

6.2.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เจาะลึก การอภิปรายกลุ่ม (group discussion) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ประชากรเป้าหมายได้มาจากการคัดเลือกจากประชากรตัวอย่างเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) จำนวนทั้งสิ้น 25 คน จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกระดับ ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และเป็นทางการ เช่น คณะผู้บริหาร อบต. ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดและรองปลัด อบต. นักพัฒนาชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้า-อาวาสวัด ตัวแทนผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตัวแทน อสม. ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตัวแทนครูจากสถานศึกษา ในพื้นที่ ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เด็ก เยาวชน และคณะกรรมการกลุ่มองค์กรชุมชน

6.3 ผลที่ได้รับโครงการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี ในครั้งนี้ ภายหลังจากการทำวิจัยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังนี้

6.3.1 ผู้ช่วยนักวิจัย พบว่า สาขาวิชาสถิติประยุกต์ นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น นักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และสาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์ นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างลงตัว สามารถนำความรู้ในศาสตร์ของตนมาประยุกต์ร่วมกับศาสตร์อื่นได้อย่างเหมาะสม สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาสถิติประยุกต์ เกิดทักษะ การทำงานเป็นทีม การพูดในชุมชน การจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน การทำกิจกรรมนันทนาการ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

6.3.2 นักวิจัย พบว่า นักวิจัยได้ทราบสถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา ได้ทราบถึงบริบทผู้สูงอายุ พฤติกรรมการดูแลสุขภาพ การปรับตัวเข้ากับกิจกรรมทางสังคม ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาท้องถิ่น การใช้ชีวิต การดูแลผู้สูงอายุของครอบครัว เป็นต้น การฝึกการทำงานเป็นทีม การออกแบบกิจกรรมผ่านการวิจัยแบบบูรณาการศาสตร์ การทำวิจัยเชิงพื้นที่ ได้ฝึกทักษะการทำ Focus group การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสานวิธีทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมทั้งการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าภายใต้ขอบเขตเวลา ข้อจำกัดด้านการใช้งบประมาณ และการปรับวิถีคิด การปรับตัวตามวิถีวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อถ่ายทอดการบริหารจัดการตนเองและทีม

6.3.3 งบประมาณ พบว่า งบประมาณในการทำวิจัยไม่เพียงพอ เพราะพื้นที่ที่ในการทำวิจัยมีระยะทางไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี) สืบเนื่องจากระยะทางพื้นที่วิจัยที่ไกลจึงมีค่าใช้จ่ายด้านพาหนะค่อนข้างมากในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย ประกอบกับการวิจัยครั้งนี้ได้ฝึกให้นักศึกษาร่วมเป็นทีมผู้ช่วยนักวิจัยร่วมด้วย จึงมีค่าใช้จ่ายเบียดเบียน ที่พัก ค่าอาหาร สำหรับผู้ช่วยนักวิจัยหลายคน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จึงเกินงบประมาณที่วางไว้ในโครงการ

6.3.4 ความรู้ (ที่เกิดจากการดำเนินวิจัย)ในพื้นที่ พบว่า นักวิจัยเกิดองค์ความรู้ด้านแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุจากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และพบว่า ผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพแข็งแรงมีภาวะพหุพลัง สามารถส่งเสริมให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่พื้นที่ทางสังคมเพื่อให้ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น เกิดการยอมรับ อยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่า นอกจากนี้ การขับเคลื่อนกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุนอกจากอาศัยความรู้ธรรมชาติและช่วงวัยของผู้สูงอายุแล้ว ต้องอาศัยความรู้จากการทำงานในลักษณะภาคีความร่วมมือ การทำงานเสริมพลังแบบบูรณาการ รวมทั้งสร้างผู้นำเพื่อเชื่อมประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน

6.3.5 วิธีการ (ที่เกิดจากการดำเนินวิจัย)ในพื้นที่ พบว่า การวิจัยให้บทบาท อปท.(อบต.บ้านไทย) ทำหน้าที่เชื่อมประสานกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในการเชิญประชุม เอื้ออำนวยด้านสถานที่จัดกิจกรรม และอาหารสำหรับการประชุม เป็นต้น ในส่วนของผู้วิจัยได้ออกแบบการดำเนินงานร่วมกับนักวิจัยที่ทำวิจัยในพื้นที่เดียวกัน ในรูปแบบสหศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาสถิติ ประยุกต์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์ ครอบคลุม 3 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ โดยปรับแนวคิด ทศนคติด้านการทำงานเป็นทีม (ผู้นำ-ผู้ตาม) วิธีการดำเนินการวิจัย และกิจกรรมของแต่ละโครงการให้มีความสอดคล้องกันเพื่อถ่ายทอดการบริหารและจัดการกิจกรรมร่วมกัน มีการบูรณาการทั้งด้านคน ผู้ช่วยนักวิจัย ด้านงบประมาณ เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่พักอาศัย อาหาร และพาหนะ ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และนักวิจัยปรับตัวให้สอดคล้องตามวิถีและบริบทในพื้นที่วิจัยได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ ยังมีมีการคืนข้อมูลให้

ชุมชนท้องถิ่นรับรู้และเติมเต็มข้อมูลอย่างมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ มีการให้บทบาทคนในชุมชนในการทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มเป้าหมาย พาลงสำรวจบริบทชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมทุกระดับ ในส่วนนักวิจัยมีการวางแผนการทำงานและสรุปงานร่วมกัน

6.5.4 เวลา (ช่วงเวลาในการดำเนินการวิจัย) พบว่า ช่วงเวลาการดำเนินการวิจัยใช้ระยะเวลาเหมาะสม คือ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน โดยมีข้อเสนอแนะ เพียงอยากให้ทีมงานส่วนกลางให้ทุนเสริมช่วงเตรียมนักวิจัยก่อนลงพื้นที่ โดยเสริมทักษะการทำงานวิจัยเชิงพื้นที่ ทักษะการสร้างเครื่องมือ ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล และการเขียนรายงานสรุป (ต้นน้ำ -กลางน้ำ-ปลายน้ำ) และร่วมกำหนดกรอบการเขียนรายงานร่วมกันเพื่อสร้างความเข้าใจในเบื้องต้นร่วมกัน

6.4 ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

6.4.1. การบริหารจัดการงบประมาณแบบบูรณาการ พบว่า งบประมาณในการทำวิจัยไม่เพียงพอ เพราะพื้นที่ที่ทำการวิจัย มีระยะทางไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี) สืบเนื่องจากระยะทางพื้นที่วิจัยที่ไกลจึงมีค่าใช้จ่ายด้านพาหนะค่อนข้างมากในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย ประกอบกับการวิจัยครั้งนี้ได้ฝึกให้นักศึกษาร่วมเป็นทีมผู้ช่วยนักวิจัยร่วมด้วย จึงมีค่าใช้จ่ายเบียดเบียน ที่พัก ค่าอาหาร สำหรับผู้ช่วยนักวิจัยหลายคน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จึงเกินงบตามแผนที่วางไว้ในโครงการ **ผู้วิจัยได้ปรับแผนมีการบูรณาการทั้งด้านคน ผู้ช่วยนักวิจัย ด้านงบประมาณ เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่พัก อาศัย อาหาร และพาหนะ** ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และนักวิจัยปรับตัวให้สอดคล้องตามวิถีและบริบทในพื้นที่วิจัยได้อย่างลงตัว

6.4.2 การบริหารจัดการและสร้างงานเป็นทีม พบว่า การวิจัยมีการบริหารจัดการ มีการสร้างงานเป็นทีม โดยให้บทบาทภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดย อปท.(อบต.บ้านไทย) ทำหน้าที่เชื่อมประสานกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในการเชิญประชุม เอื้ออำนวยด้านสถานที่จัดกิจกรรม และอาหารสำหรับการประชุม เป็นต้น ในส่วนของผู้วิจัยได้ออกแบบการดำเนินงานร่วมกับนักวิจัยที่ทำวิจัยในพื้นที่เดียวกัน ในรูปแบบสหศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาสถิติประยุกต์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์ **ครอบคลุม 3 คณะ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ โดยปรับแนวคิดทัศนคติด้านการทำงานเป็นทีม (ผู้นำ-ผู้ตาม) วิธีการดำเนินการวิจัย และกิจกรรมของแต่ละโครงการ** ให้มีความสอดคล้องกันเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการและจัดการกิจกรรมร่วมกัน มีการบูรณาการทั้งด้านคน ผู้ช่วยนักวิจัย ด้านงบประมาณ เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่พักอาศัย อาหาร และพาหนะ ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และนักวิจัยปรับตัวให้สอดคล้องตามวิถีและบริบทในพื้นที่วิจัยได้อย่างลงตัว

6.4.3 วิธีการทำงานร่วมกับในชุมชน พบว่า **ระยะแรก** นักวิจัยลงพื้นที่ประสานงาน เพื่อแสวงหาภาคีร่วมให้ไปในแนวเดียวกันระดับพื้นที่ เพื่อคั่นหานักวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ตำบลแจนแลน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประสานงานกับนักวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ และมีการต้อนรับและพานำลงพื้นที่ **ในระยะต่อมา** มีการคั่นหานักวิจัยผ่านการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล และกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาร่วมเป็นนักวิจัยในชุมชน จากนั้นมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประสานความร่วมมือกับเครือข่าย อสม. และ ผู้นำ หนุนเสริมเพิ่มเติมในการทำหน้าที่บทบาทนักวิจัยในพื้นที่

6.4.4 แนวทางทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ดำเนินการโดยสร้างความความเข้าใจร่วมกับกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อปรับแนวคิด วิธีการ ไปทิศทางเดียวกัน โดยประสานความร่วมมือผ่าน อบต.แจนแลนเพื่อประสานไปยังผู้นำชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมเวทีชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มแรก การประสานผ่านผู้นำเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการภายในชุมชนและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการวิจัยได้ง่ายขึ้น จากการทำงานร่วมกันในชุมชน พบว่า ในพื้นที่ตำบลแจนแลนมีผู้นำที่เข้มแข็งให้ความร่วมมือ ทำหน้าที่ประสานงานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ของทีมวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายวิจัยในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และมีความเต็มใจและยินดีร่วมทำงาน

6.4.5 ชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลง พบว่า ชุมชนมีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สืบเนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีผู้นำชุมชนสนใจให้ความร่วมมือในการประสานงานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ของทีมวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายวิจัยในชุมชน เครือข่าย อสม. ในชุมชนให้ความร่วมมือในการพาลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทผู้สูงอายุ มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และนักวิจัย มีจิตอาสา กลุ่มผู้สูงอายุมีความตื่นตัว ภูมิใจ ดีใจ ที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านกระบวนการวิจัย

6.4.6 วิธีการทำงานร่วมกับองค์กรราชการ พบว่า **ระยะแรก** เข้าไปพบผู้นำของหน่วยงานราชการ เช่น อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้น การทำงานมีรูปแบบการทำงานอิงระบบราชการ มีการสื่อสารประสานงานทั้งทางการและไม่ทางการ กรณีให้หน่วยงานราชการ เช่น อบต.ประสานกลุ่มเป้าหมายร่วมประชุม นักวิจัยจะประสานหน่วยจัดการวิจัย (สถาบันวิจัยและพัฒนา มรภ.บุรีรัมย์) ออกหนังสือไปยังกลุ่มเป้าหมาย มีการติดต่อสื่อสารหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ Line E-Mail เป็นต้น มีการประชุมกลุ่มย่อย มีการเข้าพบผู้บริหาร (นายก อบต.) แบบไม่ทางการ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคณะผู้บริหาร การปรับตัวกลมกลืนกับวิถีวัฒนธรรม โดยการให้บทบาทหน่วยงาน การบูรณาการงบประมาณ และข้อมูล เป็นต้น

6.5 ข้อเสนอแนะ

6.5.1 บทบาทในระดับพื้นที่ พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายที่เกี่ยวข้องในประเด็นวิจัย ยังมีบทบาท ไม่เด่นชัดในเรื่ององค์ความรู้และประสบการณ์การจัดการข้อมูล โดยยังไม่สามารถจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และยังไม่ได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้ประโยชน์กับหน่วยงานภาคี ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การขับเคลื่อนเชิงนโยบายยังมีความล่าช้าในด้านการพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุ แต่มีเจ้าหน้าที่สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับเครือข่าย อสม.ในพื้นที่ และ นักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นระยะต่อเนื่อง

6.5.2 บทบาทในระดับหน่วยวิจัย พบว่า การบริหารจัดการหน่วยวิจัยยังขาดการทำงานเชื่อมประสานอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรก การเตรียมความพร้อมนักวิจัย และการกำหนดกรอบและเงื่อนไขการทำงาน รวมทั้งกรอบการเขียนรายงานวิจัยยังไม่เป็นระบบและมีความชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงขอบเขตการทำงาน รวมทั้งการสร้างความเข้าใจในการเบิกจ่ายและหลักฐานประกอบการเบิกจ่าย มีเพียงคู่มือ ซึ่งในบางกรณีนักวิจัยยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้เอง และงบประมาณหนุนเสริมกระบวนการวิจัยยังไม่ได้จัดสรรตามพื้นที่และสถานการณ์จริง นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยควรหนุนเสริมเป็นระยะและเสริมระบบพี่เลี้ยง ควรได้สร้างแผนการทำงานร่วมกันในการติดตามประเมินผลในพื้นที่วิจัยเพื่อหนุนเสริมเทคนิค เชิงกระบวนการ เป็นต้น

6.5.3 นักวิจัยเชิงพื้นที่ พบว่า นักวิจัยเชิงพื้นที่ในระดับท้องถิ่น ยังมีความไม่คล่องตัวในด้านการประสานงานและอำนาจการตัดสินใจ และมีทักษะด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือวิจัย และกระบวนการด้านการวิจัยเชิงพื้นที่น้อย ต้องอาศัยระบบพี่เลี้ยง และการสนับสนุนเชิงนโยบายหนุนเสริม การสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทำงาน อสม. เครือข่ายผู้นำ เครือข่ายผู้สูงอายุ และเครือข่ายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

6.5.4 ที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเชิงพื้นที่ พบว่า ระบบหรือกลไกด้านที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเชิงพื้นที่ ยังติดตามหนุนเสริมได้ไม่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่อง สืบเนื่องจากกระบวนการหนุนเสริมและพัฒนาของหน่วยจัดการวิจัย แต่ชุดแผนงานชุดโครงการมีการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจโดยเชิญที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเข้ามาให้ความรู้และเติมเต็มเป็นระยะ